

УДК 351.82:339.5

Н. В. ЯКИМЕНКО-ТЕРЕЩЕНКО

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки
підприємства та економічної теорії
Харківського торговельно-
економічного інституту
Київського національного торговельно-
економічного університету, Харків
mtk_gd@ukr.net

**СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ КРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ**

Доведено, що розвиток національного виробництва та насичення внутрішнього ринку конкурентоспроможною продукцією вітчизняного виробництва є необхідною умовою підвищення економічної стійкості країни, її конкурентоспроможності. Обґрунтовані механізми активізації процесів розвитку внутрішнього ринку з метою поліпшення його соціально-економічної якості, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на основі структурної перебудови економіки на нових інвестиційно-інноваційних засадах розвитку реального сектору.

Ключові слова: внутрішній ринок, конкурентоспроможність, розвиток, промислова політика, імпортозаміщення, механізм.

JEL Classification: O20, E23.

Постановка проблеми. Активне дослідження внутрішнього ринку розпочалося разом з ринковою трансформацією економіки України. На перших етапах основна увага приділялася становленню інститутів ринку, подоланню інфляційних шоків, лібералізації цінової політики та економічних відносин у цілому. На сучасному етапі розвитку ринку все частіше увага акцентується на завданнях забезпечення оптимальних секторальних пропорцій, формуванні і використанні товарних ресурсів, що обумовлено зростанням на внутрішньому ринку України імпортованих товарів та дедалі більшим скороченням пропозиції товарів вітчизняного виробництва. Так, основною метою держав-

ної політики у короткостроковому періоді має стати зміна моделі розвитку економіки в бік орієнтованості на внутрішній ринок, пожвавлення промислової активності з акцентом на залучення інвестицій. Це має забезпечити формування більш стійкої моделі економіки з розвиненим внутрішнім виробництвом, ринком споживання та фінансовим сектором, що дозволить економіці більш стійко реагувати на можливі зміни у світовій динаміці. Зараз у структурі національної економіки залишилися переважно галузі, які добувають сировину або випускають продукцію з низьким ступенем обробки для експорту, завантаження потужностей яких залежить від попиту на зовнішньому ринку. Споживчий ринок України все більше наповнюють товари іноземного виробництва. Сьогодні на межі виживання опинилися високотехнологічні галузі, втрачено значну частину науково-технічного потенціалу. Ці негативні структурні зрушення тривалий час супроводжувалися втратою робочих місць та погіршенням якості життя населення країни. Розвиток національного виробництва та насичення внутрішнього ринку конкурентоспроможною продукцією вітчизняного виробництва є необхідною умовою підвищення економічної стійкості країни, її конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика політики імпортозаміщення, розвитку внутрішнього ринку досить широко висвітлена у вітчизняній літературі. Головним аспектам цієї проблеми присвячені роботи В. Беседіної, В. Бодрова, Т. Васильціва, Я. Жаліло, Ю. Кіндзерського, А. Мазаракі, Г. Ортіної та інших. Так, автори на основі аналізу структури та динаміки імпорту в економіці України визначають його місце у відтворювальних процесах, виявляють можливості розвитку внутрішнього ринку та обґрунтовують рекомендації щодо імпортозаміщення в Україні [1–10]. У своїх дослідженнях вчені зазначають, що вузькість внутрішнього ринку призводить до серйозних негативних наслідків, а саме до підризу фінансово-економічної основи розширеного відтворення та сталого економічного зростання, зростання залежності національної економіки від зміни кон'юнктури на світовому ринку. Аналіз результатів проведених досліджень зазначених вище науковців визначив доцільність зосередження уваги на вивченні механізмів активізації процесів розвитку внутрішнього ринку з метою поліпшення його соціально-економічної якості, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на основі структурної перебудови економіки на нових інвестиційно-інноваційних засадах розвитку реального сектору.

Формулювання цілей. Метою статті є теоретичне обґрунтування механізмів та інструментів розвитку внутрішнього ринку України щодо поліпшення його соціально-економічної якості, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на основі структурної перебудови економіки на нових інвестиційно-інноваційних засадах розвитку реального сектору.

Виклад основного матеріалу. Внутрішній ринок — це система суспільно-економічних відносин і взаємопов'язаних інституцій у сфері товарно-грошового обігу, які опосередковують взаємовідносини між вітчизняними виробниками-продавцями і споживачами-покупцями країни. Він, з одного боку, є дзеркальним відображенням стану та характеру функціонування виробничої сфери, а з другого — важливим фактором стимулювання розвитку, удосконалення структури та ефективності національного виробництва.

Функціями внутрішнього ринку, які обумовлюються його сутністю, відображають його основне призначення і роль у розвитку національного виробництва, є: збалансування попиту та пропозиції за обсягом і структурою; встановлення рівноважної (конкурентної) ціни, що відповідає суспільній корисності товару; створення передумов для виробництва рівноважного обсягу товарів, тобто такого потрібного ринку обсягу, який буде проданий на ньому; доведення продукції від виробництва до споживання та забезпечення безперервної зміни форм вартості товарів.

Україна за роки незалежності пройшла певний шлях розбудови ринкової економічної системи з притаманним їй внутрішнім ринком. Це стосується лібералізації і розширення форм власності. Упровадження певних ринкових механізмів і лібералізація зовнішньоекономічної діяльності сприяли зміні у співвідношенні галузей та видів економічної діяльності шляхом збільшення частки сфери послуг і зменшення частки сфери виробництва матеріальних благ, збільшення частки базових галузей та зменшення частки галузей, які визначають науково-технічний прогрес і можливості інноваційно-інвестиційного розвитку. Майже третина товарних ресурсів промисловості України має імпортне походження, біля 40% загального обсягу нових технологій, необхідних для технологічного оновлення та модернізації вітчизняної промисловості, імпортується в Україну. Запозичення зарубіжних технологій здійснюють галузі, які традиційно мають розвинену виробничу та наукову базу, що свідчить про втрату національною економікою зв'язку з вітчизняною наукою.

У сучасних умовах внутрішній ринок не може бути відокремлений від глобалізаційних процесів, що охопили світове господарство. Глобалізація світогосподарських зв'язків, посилення ролі екзогенних факторів економічного зростання породжують нові загрози і ризики, здатні істотно послабити внутрішній ринок країн з трансформаційною економікою. На сучасному етапі в Україні спостерігається тенденція до зниження ефективності зовнішньоекономічної діяльності, посилення імпортозалежності від високотехнологічних товарів і науково-технічних послуг. Крім того, варто зазначити низьку питому вагу України у світовій торгівлі наукомісткими і високотехнологічними товарами. На сьогодні український експорт товарів з високим рівнем до-

даної вартості не перевищує 0,02% світового обсягу. У структурі зовнішньої торгівлі України незначне місце займає наукоємна високотехнологічна продукція. Відсутність окремих вітчизняних наукоємних товарів компенсується за рахунок імпорту. Середній рівень інтелектуалізації вітчизняного імпорту вищий за середній рівень інтелектуалізації вітчизняного експорту. Це є індикатором певної імпортозалежності України в сегменті високотехнологічних товарів. Внутрішній ринок України формується без урахування потреб пріоритетного розвитку його наукоємного сегмента [11, с. 211].

Низький рівень розвитку внутрішнього ринку підтверджується статистичними даними щодо частки виробленої на території України продукції у структурі внутрішнього ринку. Це 59% при тому, що 10 років тому цей показник складав 71%. Викликає занепокоєння інформація щодо присутності вітчизняних товарів на українському споживчому ринку в розрізі окремих груп: 77–98% — товари продовольчої групи, 12% — побутова техніка, 10,5% — автомобілі, 5,9% — одяг, 3,2% — електронні товари.

Тобто величезного значення в умовах глобалізації набуває підвищення конкурентоздатності вітчизняних товарів щодо імпортованих. Саме тому державне регулювання внутрішнього ринку повинне гнучко реагувати на виклики, породжені глобалізацією, сприяти розвитку і стимулюванню конкурентних засад економіки, що передбачає першочергове вирішення таких завдань [12, с. 9–10]: підвищення рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняного виробництва; удосконалення інституційних та організаційно-економічних засад функціонування внутрішнього ринку; визначення та закріплення принципів функціонування природних монополій; створення дієвих стимулів для заохочення розвитку конкуренції у монополізованих галузях економіки; побудова оптимальної системи цінового регулювання, яка б забезпечила поєднання інтересів виробників, споживачів і суспільства в цілому; формування дієвої системи захисту прав споживачів щодо отримання ним товарів і послуг належної якості в достатньому обсязі за економічно обґрунтованими цінами.

Світовий досвід доводить, що забезпечити довготривале економічне зростання можливо лише за стабільного розвитку внутрішнього ринку країни, яке базується значною мірою на споживчих і виробничих товарах національного виробництва. Показовим є досвід реформ у Німеччині, де у 2010 р. зростання ВВП в більшою мірою було досягнуто за рахунок орієнтації економіки на внутрішній ринок, на переважно споживання товарів вітчизняного походження.

Розбудова внутрішнього ринку України та вихід на траєкторію довготривалого економічного зростання можливе за умов активізації інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, що обумовлюється ефек-

тивність інноваційної політики держави. Таку точку зору на розвиток внутрішнього ринку поділяють Ю. В. Кіндзерський, Т. Д. Ковтун, Г. Ортіна [6; 7; 9]. Суттєвими недоліками існуючої системи управління інноваціями вчені вважають низький рівень координації міжвідомчих взаємодій, недостатньо узгоджені завдання інноваційної, промислової та науково-технічної політик; високий рівень бюрократизації, слабкий моніторинг реалізації державних ініціатив, фактична відсутність зворотного зв'язку із суб'єктами, недостатня інформованість про дійсний стан справ в інноваційному секторі економіки; відомчий принцип управління витратами держбюджету на фінансування наукових робіт, що не створює умов для отримання від інноваційної діяльності кінцевого результату; нечіткість та безсистемність регіональної інноваційної політики тощо. Одним зі шляхів вирішення існуючих проблем управління інноваціями є побудова цього процесу у вигляді інтерактивного, який є результатом одночасної взаємодії великої кількості учасників, що об'єднані в систему взаємодій і комунікацій (представники державного та приватного сектору як споживачі знань, науково-дослідні інститути, університети як виробники знань). Діяльність інноваційної системи значною мірою визначається інтенсивністю цих взаємодій. Серед механізмів управлінського впливу на інноваційні процеси в Україні мають бути: 1) механізми планування і прогнозування, які передбачають прогнозування тенденцій розвитку ринків, технологій і інновацій для розробки перспективної політики, яка орієнтується на майбутні потреби виробників і споживачів, а також визначення стратегічних науково-технічних та інноваційних орієнтирів розвитку держави й регіонів; 2) механізми координації та контролю, які передбачають узгодження дій органів виконавчої влади і місцевого самоврядування; 3) правові механізми управління інноваціями на всіх стадіях інноваційного ланцюга; 4) механізми кадрового забезпечення інноваційного розвитку, що передбачають створення ефективних систем підготовки фахівців з управління інноваційною діяльністю та інтелектуальною власністю; 5) фінансово-економічні механізми управління інноваціями, які включають бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності, а також мотиваційні та венчурні механізми, які передбачають створення інститутів венчурного інвестування; 6) механізми інформаційної підтримки інноваційної діяльності; 7) механізми державно-приватного партнерства для реалізації спільних інноваційних проектів; 8) механізми співробітництва науки та виробництва для стимулювання передачі та комерціалізації результатів НДДКР тощо.

У наш час потрібно програмно-цільовими методами формувати економіку п'ятого-шостого технологічного укладів, а для цього реалізувати такі заходи: запровадити диференційовані податкові ставки для інноваційно активних

підприємств, звільнити на декілька років від сплати податку на прибуток підприємства, які спрямовують фінансові кошти на фінансування заходів технічного переозброєння, що супроводжується збільшенням випуску конкурентоспроможної продукції; ввести протекційні заходи на імпорт морально застарілого устаткування, обладнання і технологій.

Вагомою рушійною силою розвитку внутрішнього ринку А. А. Мазаракі та Т. М. Мельник вважають підвищення платоспроможного попиту шляхом стимулювання економічного зростання в країні та конкуренцію [10, с. 501–502].

Ключове значення в процесах розвитку внутрішнього ринку України має належати ефективній та виваженій промисловій політиці.

Промислову політику необхідно розглядати як стратегію розвитку та підвищення ефективності промислового виробництва, збільшення конкурентоспроможності вітчизняних галузей, секторів, підприємств і продукції як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринку, що забезпечує стійке економічне зростання в довгостроковій перспективі. Промислова політика — це інструмент впливу на економічне зростання через структуру промислового виробництва. До таких інструментів, які складають єдиний механізм промислової політики, що відповідає вимогам комплексності та системності, належать (за характером впливу на об'єкт): макроекономічні, інституційні, інформаційні та ресурсні: 1) макроекономічні інструменти спрямовані на формування необхідного для розвитку реального виробництва загальноекономічного середовища, насамперед на досягнення фінансової стабільності, подолання бюджетного дефіциту і зменшення інфляції, на забезпечення позитивного платіжного балансу і підтримання стійкого курсу національної валюти; 2) інформаційні інструменти передбачають забезпечення економічних агентів і відповідних органів управління систематизованими, обробленими за допомогою науково обґрунтованих методик даними про соціально-економічне середовище, які дозволяють приймати більш ефективні рішення у виробничій (у тому числі інвестиційній та інноваційній) і комерційній сферах діяльності; 3) ресурсні (витратні) інструменти передбачають надання ринковим суб'єктам відтворювальних ресурсів для вирішення завдань промислового розвитку; 4) інституційні інструменти пов'язані з формуванням відповідної ринковим принципам і завданням промислової політики правового та організаційно-економічного середовища.

Промислова політика в реальній практиці завжди набуває вигляду структурної політики. Досвід реалізації промислової політики в розвинених країнах підтверджує існування таких базових моделей, які є векторами промислового розвитку: експортно орієнтована, інноваційно орієнтована модель та модель

імпортозаміщення. Промислова політика імпортозаміщення передбачає забезпечення внутрішнього ринку країни переважно на основі розвитку національного виробництва, часто з використанням високого рівня протекціоністського захисту. Основним обмеженням для політики імпортозаміщення, як правило, є внутрішній платоспроможний попит. У тому випадку, коли темпи зростання внутрішнього ринку відстають від динаміки загальносвітової кон'юнктури, політика імпортозаміщення може негативно впливати на конкурентоспроможність імпортозаміщуваних виробництв. Політика стимулювання експорту в країнах, що розвиваються, як правило, була лише фазою торговельної політики і здійснювалася на різних стадіях індустріалізації, зазвичай після стадії імпортозаміщення. Останніми роками ключовими напрямками промислової політики стали заходи щодо збільшення інвестицій в основні засоби, НДДКР і людський капітал. Як показує практика (досвід Південної Кореї, Японії, Китаю), моделі промислової політики не є взаємовиключними і можуть ефективно поєднуватися для досягнення цілей збалансованого економічного розвитку. При цьому успіх у довгостроковому періоді визначає не орієнтація на ту чи іншу модель, а комплексний підхід до розробки довгострокової стратегії розвитку, заснованої на розумінні конкурентних переваг країн, на економічно обґрунтованому визначенні пріоритетів розвитку, на формуванні центрів відповідальності за реалізацію цієї стратегії і на розробці чітких правил поведінки економічних суб'єктів при забезпеченні макроекономічної стабільності.

Практично у всіх нових індустріальних країнах (НК) основною статтею експорту стали товари масового споживчого призначення і, перш за все, продукція обробної промисловості, яка відрізняється високою конкурентоспроможністю на зовнішньому ринку. Це досягнуто шляхом ефективного використання передової техніки і технологій, досягнень НТП, сучасним методам організації виробництва, що сприяло значному підвищенню продуктивності та інтенсивності праці. Процес індустріалізації країн НК можна поділити на 3 етапи: а) розвиток імпортозамінних галузей; б) створення експортного потенціалу та базових галузей промисловості; в) розвиток наукомістких галузей. Найбільших успіхів отримали ті країни, які нарощували свій експорт одночасно з процесом імпортозаміщення. Високі темпи інфляції, низькі рівні заощаджень і віддачі від інвестицій, проблеми із зовнішнім боргом і платіжним балансом і, як наслідок усього цього, низькі темпи зростання економіки і добробуту населення, стали основними причинами вибору стратегії імпортозаміщення.

За результатами реалізації імпортозаміщення та імпортного протекціонізму в країнах з різними типами відкритої економіки науковцями виявлено такі

тенденції: досягнення самозабезпечення на I фазі імпортозаміщення; зменшення негативного сальдо зовнішньоторговельного балансу в інтеграційних об'єднаннях; скорочення зовнішнього боргу, що має місце переважно у країнах, які здійснюють імпортозаміщення проміжної продукції; зміна в структурі зайнятості.

З точки зору прогресивного розвитку економіки України не будь-яке економічне зростання може супроводжуватися позитивними зрушеннями в її структурі. Можливе зростання за рахунок збільшення частки видобувних, індустріальних і постіндустріальних галузей і виробництв у структурі економіки. Найбільш оптимальним для нас був би розвиток останніх. В Україні пріоритет має надаватися розвитку внутрішнього виробництва шляхом його диверсифікації та модернізації, більш ефективного використання діючих виробничих потужностей та підвищення їх технологічного рівня, суттєвого покращення регуляторного середовища для ведення бізнесу, впровадження механізму стимулювання ресурсозбереження та інноваційного розвитку, спрямування інвестиційних ресурсів держави на впровадження нових зразків ресурсозберігаючої та енергоефективної техніки і технологій, організації сучасної підготовки кадрів та стимулювання залучення до цих процесів приватного капіталу.

Висновки. Сьогоднішня структура внутрішнього ринку України, його вузькість та тенденції розвитку формують загрози для сталого економічного розвитку національної економіки. Вузький сегмент реального сектору економіки, зорієнтованого на зовнішні ринки, робить вітчизняну економіку надзвичайно чутливою до кон'юнктури світового ринку. Надмірне засилля вітчизняного ринку імпортними товарами спричинює перманентну дестабілізацію податково-бюджетної та банківської системи, підриває соціальну та економічну стабільність. Експорт продукції низькотехнологічних галузей перетворює українську економіку на сировинний придаток високорозвинених країн.

Подолання наслідків фінансово-економічної кризи та вихід на траєкторію довготривалого економічного зростання пов'язані з удосконаленням структури національної економіки та активізацією внутрішнього ринку України. Саме створення умов для випереджаючого розвитку внутрішнього ринку має стати визначальним напрямом державної економічної і соціальної політик.

В економіці України має бути сформований механізм стратегічного імпортозаміщення. Так, проблемою вітчизняної промисловості необхідно вважати не стільки її залежність від імпорту, скільки недостатню залученість україн-

ської промисловості в систему міжнародного розподілу праці. Можливості імпортозаміщення, послаблення виробничої залежності від імпорту визначаються проведенням модернізації виробництва, тобто радикальною активізацією інвестиційної та підприємницької діяльності в українській економіці. Зниження виробничої залежності економіки України від імпорту забезпечить такі ефекти, як модернізація виробництв, збільшення додаткової вартості, яка створюється в Україні; пом'якшення впливу коливань валютного курсу на виробничо-фінансові показники підприємств створить основу зростання несиловинного експорту та залучення вітчизняних сировинних виробництв у внутрішньоукраїнські виробничі ланцюги. Все це стане підґрунтям стійкого зростання економіки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Беседіна В. Ф. Інноваційна складова сучасної економічної динаміки : монографія / В. Ф. Беседіна, А. С. Музиченко. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2013. – 362 с.
2. Васильців Т. Г. Узагальнення концептуальних положень організаційно-економічного механізму та інструментів державної структурної політики імпортозаміщення / Т. Г. Васильців, М. В. Цап // Бізнес-Інформ. – 2014. – № 8. – С. 40–44.
3. Внутрішній ринок України: теорія та стратегія посткризового розвитку : наук.-метод. розробка / В. Г. Бодров, Н. І. Балдич, В. О. Гусев та ін. ; за заг. ред. В. Г. Бодрова. – К. : НАДУ, 2011. – 80 с.
4. Жаліло Я. А. Проблеми формування сучасних засад політики імпортозаміщення в Україні / Я. А. Жаліло, В. М. Гацько // Стратегічна панорама [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niisp.org/vydanna/panorama/issue.php?s=epol2&issue=2006_1.
5. Кисіль Т. В. Теоретичні засади використання стратегії імпортозаміщення на промислових підприємствах / Т. В. Кисіль // Маркетинг і менеджмент інновацій : міжнар. наук. журн. – Суми : Вид-во СумДУ. – 2014. – № 1. – С. 64–71.
6. Кіндзерський Ю. В. Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації : монографія ; НАН України, ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України» / Ю. В. Кіндзерський. – К., 2013. – 536 с.
7. Ковтун Т. Д. Світовий досвід проведення політики імпортозаміщення та можливості його використання в Україні. Глобальні та локальні проблеми соціально-економічного розвитку України : монографія / Т. Д. Ковтун, К. М. Дьомочка. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. – С. 347–361.
8. Мазаракі А. А. Імпорт та перспективи імпортозаміщення в Україні / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник // Вісн. КНТЕУ. – 2012. – № 6. – С. 5–15.
9. Ортіна Г. Моделювання розвитку реального сектору економіки як елемент державної антикризової стратегії / Г. Ортіна // Економіка України : політ.-екон. журн. – 2014. – № 2 (128). – С. 25–29.

10. Стратегія посткризового розвитку зовнішньоекономічного сектору України : монографія / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, В. В. Юхименко та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 652 с.
11. Глобалізація та регіоналізація: виклики для економіки України : монографія / Р. С. Білик, О. В. Гаврилук, В. К. Євдокименко та ін. – Чернівці : Рута, 2010. – 516 с.
12. Удосконалення механізмів державного регулювання внутрішнього ринку України в умовах економічної циклічності : наук. розробка / В. Г. Бодров, Н. І. Балдич, С. А. Дяченко та ін. ; за заг. ред. В. Г. Бодрова. – К. : НАДУ, 2013. – 52 с.

REFERENCES

1. Besedina V. F., Muzychenko A. S. (2013). Innovatsiina skladova suchasnoyi ekonomichnoyi dynamiky. Uman. FOP Zhovtyy O. O.
2. Vasylytsiv T. H., Tsap M. V. (2014). Uzahalnennia kontseptualnykh polozhen orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu ta instrumentiv derzhavnoi strukturnoi polityky importozamishchennia. *Biznes-inform.* 8.
3. Bodrov V. H., Baldych N. I., Husiev V. O. (2011). *Vnutrishnii rynek Ukrainy: teoriia ta stratehiia postkryzovoho rozvytku.* Kyiv. NADU.
4. Zhalilo Ya. A., Hats'ko V. M. Problemy formuvannya suchasnykh zasad polityky importozamishchennya v Ukrayini. *Stratehichna panorama.* Retrieved from: http://www.nisp.org/vydanna/panorama/issue.php?s=epol2&issue=2006_1.
5. Kysil T. V. (2014). Teoretychni zasady vykorystannia stratehii importozamishchennia na promyslovykh pidpnyemstvakh. *Marketynh i menedzhment innovatsii. Mizhnar. nauk. Zhurnal.* 1.
6. Kindzerskyi Yu. V. (2013). *Promyslovist Ukrainy: stratehiia i polityka strukturno-tekhnologichnoi modernizatsii.* Kyiv. DU «In-t ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy».
7. Kovtun T. D., Domochka K. M. (2013). Svitovyi dosvid provedennia polityky importozamishchennia ta mozhlyvosti yoho vykorystannia v Ukraini. *Hlobalni ta lokalni problemy sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy.* Kharkiv. KhNU imeni V. N. Karazina.
8. Mazaraki A., Melnyk T. (2012). Import ta perspektyvy importozamishchennia v Ukraini. *Visnyk KNTEU.* 6.
9. Ortina H. (2014). Modelyuvannia rozvytku realnoho sektora ekonomiky yak element derzhavnoi antykryzovoi stratehii. *Ekonomika Ukrainy.* 2 (128).
10. Mazaraki A., Melnyk T. (2015). *Stratehii postkryzovoho rozvytku zovnishno-ekonomichnoho sektora Ukrainy Kyiv/ Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t.*
11. Bilyk R. S., Havryliuk O. V., Yevdokymenko V. K. (2010) *Hlobalizatsii ta rehionalizatsii: vyklyky dlia ekonomiky Ukrainy.* Chernivtsi. Ruta.
12. Bodrov V. H., Baldych N. I., Diachenko S. A. (2013). *Udoskonalennia mekhanizmiv derzhavnoho rehulyuvannia vnutrishnoho rynku Ukrainy v umovakh ekonomichnoi tsyklichnosti.* Kyiv. NADU.

Стаття надійшла до редакції 14.04.2016.

Н. В. ЯКИМЕНКО-ТЕРЕЩЕНКО

доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой экономики предприятия и экономической теории Харьковского торгово-экономического института Киевского национального торгово-экономического университета, Харьков

**СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ РАЗВИТИЕМ
ВНУТРЕННЕГО РЫНКА СТРАНЫ В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ
ЕЁ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ**

Доказано, что развитие национального производства и насыщение внутреннего рынка конкурентоспособной продукцией отечественного производства является необходимым условием повышения экономической устойчивости страны, ее конкурентоспособности. Обоснованы механизмы активизации процессов развития внутреннего рынка с целью улучшения его социально-экономического качества, повышения конкурентоспособности отечественной продукции на основе структурной перестройки экономики на новых инвестиционно-инновационных принципах развития реального сектора.

Ключевые слова: внутренний рынок, конкурентоспособность, развитие, промышленная политика, импортозамещение, механизм.

N. V. YAKYMENKO-TERESHCHENKO

Doctor of Economic Sciences, professor, head of the Department of Enterprise Economics and Economic Theory, Kharkiv Trade and Economics Institute of Kyiv National University of Trade and Economics

**STRATEGIC MANAGEMENT OF DEVELOPMENT
OF THE COUNTRY INTERNAL MARKET IN THE CONTEXT
OF PROVIDING ITS COMPETITIVENESS**

Problem setting. In the current phase of the market development, scientists more and more frequently pay attention to tasks of providing optimal sectoral proportions, formation and usage of commodity resources. This tendency is stipulated by the increase of imported goods in the internal market of Ukraine and significant reduction of supply of goods produced by the domestic economy. The national production development and furnishing the internal market with competitive products of domestic production is an essential requirement of economic stability of the country and its competitiveness.

Recent research and publications analysis. Problematics of the import substantiation policy, development of the internal market is thoroughly considered in the domestic literature. Scientific papers of V. Besedina, V. Bodrov, T. Vasylytsiv, Ya. Zhalilo, Yu. Kindzerskyi, A. Mazaraki, H. Ortina, etc. are dedicated to the main aspect of this problem.

Paper objective. The paper objective is theoretical substantiation of mechanisms and instruments of development of the internal market of Ukraine aimed at enhancement of its social and economic quality, the increase of competitiveness of domestic products owing to structural transformation of the economy based on new investment and innovative frameworks of real sector development.

Paper main body. Public regulation of the internal market should flexibly react to challenges caused by globalization, conduce to development and stimulation of competitive frameworks of the economy, which consist in the increase of a competitiveness level of domestic production goods and improvement of institutional and organizational and economic frameworks of internal market functioning.

An effective and substantiated industrial policy is a highlight of processes of development of the Ukrainian internal market. It is determined as a strategy of development and enhancement of efficiency of the industrial production, the increase of competitiveness of domestic industries, sectors, enterprises, and products in the external as well as in the internal markets, which provides stable economic growth in the long-term prospect.

Conclusions of the research. It is important to form a mechanism of strategic import substantiation in the Ukrainian economy. The decrease of productive dependence of the Ukrainian economy on import will provide the following effects: modernization of production; the increase of the surplus value created in Ukraine; cushioning the impacts of exchange rate fluctuations on productive and financial figures of enterprises; formation of the basis of raw materials export growth and involvement of domestic rough manufacturing in internal Ukrainian production chains.

Short Abstract for an article

Abstract. The author has proven that the national economy development and furnishing the internal market with competitive goods of the domestic production are essential requirements for the increase of economic stability of the country and its competitiveness. The author has substantiated mechanisms of activation of processes of the internal market development for the purpose of enhancement of its social and economic quality, the increase of competitiveness of domestic products owing to structural transformation of the economy based on new investment and innovative frameworks of real sector development.

Key words: internal market, competitiveness, development, industry policy, import substitution, mechanism.